

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentarius Pavli Bernriedensis, Antiqui Scriptoris, De
Vita Gegorii VII. Pontif. Max.**

Paulus <Bernriedensis>

Ingolstadii, 1610

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Omnibus Episcopis, Ducibus,
Comitibus, cæterisque fidelibus in Regno Teutonicorum Christianam fidem
defendentibus, salutem, & Apostolicam benedictionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65381)

GREGORIVS EPISCOPVS SERV-
VVS SERVORVM DEI, OMNIBVS EPI-
scopis, Ducibus, Comitibus, cæterisque fidelibus in
Regno Teutonicorum Christianam fidem defen-
dentibus, salutem, & Apostolicam
benedictionem.

VDI VIMVS quosdam inter vos de Exstateriam
apud Brunon.
de Bello Saxo-
nico, pag. 124. excommunicatione, quam in Regem
fecimus, dubitare ac querere, utrum iustè ex-
communicatus sit, & si nostra sententia ex au-
toritate, eâ, quâ debuit, deliberatione, progres-
sa est. Quapropter qualiter ad excommuni-
candum illum adducti simus, prout verius po-
tuimus (teste conscientia nostra) oculis, & in-
tellectibus omnium patefacere curauimus, nō Causa, ob quam
Greg. Pontif. I
Henricum ex-
communic-
uit. tam, ut singulas causas (quæ heu nimium no-
tae sunt) quasi nostro clamore in publicum pro-
iciamus, quàm ut eorum opinioni satisfaciamus,
qui putant nos spiritualem gladium teme-
rè, & magis motu animi nostri, quàm diui-
no * metu, & iustitiæ zelo arripuisse.

* C.V. motu.

Cùm adhuc in Diaconatus officio positi es-
semus, perlata ad nos de Regis actionibus sini-
stra, & multum inhonestâ famâ, propter spem,
ac desiderium correctionis suæ, saepe eum per lit-

M 3 teras,

teras, & nuncios suos admonuimus, ut à pra-
 uitate sua desisteret, & memor clarissimi gene-
 ris, ac dignitatis suae, vitam moribus, quibus
 Regem, & futurum (DEO donante) deceret
 Imperatorem, institueret. Postquam verò ad
 Pontificatus apicem, licet indigni, venimus,
 cum illius etas pariter cresceret & iniquitas;
 intelligentes DEVM omnipotentem districtius
 de manu nostra animam illius requisiturum;
 quanto nobis ad increpandum illum praeter
 libertas data fuisset, & auctoritas, multo
 sollicitius eum modis omnibus, arguendo, obse-
 crando, increpando, ad emendationem vita
 suae hortati sumus. Qui cum saepe nobis deu-
 tas salutationes, & literas mitteret, excusans
 se, cum ex etate, quod fluxa esset & fragilis, tum
 quod ab his, in quorum manibus Curia erat,
 multoties male sibi suatum atq; consultum sit,
 monita nostra de die in diem se promptissime sus-
 cepturum verbis quidem promisit, ceterum re-
 & exaggeratione culpam penitus cõculcauit.
 Inter haec quosdam familiares suos, quorum
 consiliis, & machinationibus Episcopatus, &
 multa monasteria, inductus per precium, lupis
 pro

Gregorius etiã
 ante Pontifi-
 catum Regem
 Henricum de
 suis sceleribus
 & flagitiis ad-
 monuit.

Henricus saepe
 monitus Verba
 dedit Pontifici.

pro pastoribus Simoniaca heresi sceleratam, ad penitentiam vocauimus, quatenus & bona Ecclesiarum, qua per interuentum tam scelerati commercij sacrilega manu susceperant, venerabilibus locis, ad qua pertinerent, dum adhuc locus esset emendandi, redderent, & ipsi pro perpetrata iniquitate per lamenta penitentis DEO satisfacerent. Quos, dum ad haec exequenda datas inducias spernere, & in consuetam nequitia pertinaciter stare cognouimus, sicut dignum erat, sacrilegos & ministros, ac membra Diaboli a communione, & corpore totius Ecclesiae separauimus, & Regem, ut eos a domo sua, a consiliis, & omni communione sua sicut excommunicatos expelleret, admonuimus.

Interim vero aggrauescente contra Regem Saxonum causa, cum vires & praesidia Regni ex maxima parte a se deficere velle videret, iterum nobis direxit Epistolam supplicem, & omni humilitate plenam, in qua omnipotenti DEO, & B. Petro ac nobis valde se culpabilem reddens, preces etiam obtulit, ut quod ex sua culpa in Ecclesiae causis contra Canonicam iustitiam, & decreta sanctorum Patrum factum
esset,

esset, nostra Apostolica prouidentia, & aucto-
ritate corrigere studeremus: atque in ea suam
nobis per omnia obedientiam, consensum, &
fidele promisit adiutorium. Hoc idem etiam
postea, à confratribus & legatis nostris, Hum-
berto Prænestino Episcopo, & Geraldo Osti-
ensi Episcopo, quos ad illum misimus, ad pœni-
tentiam susceptus, in illorum manus per san-
ctas stolas, quas in collo tenebant, repromitten-
do confirmauit.

Deinde, post aliquod tempus, commisso cum
Saxonibus pralio, Rex pro victoria, quam
adeptus est, tales DEO grates, & victimas ob-
tulit, ut vota, quæ de emendatione sua fecerat,
continuò frangeret, & nihil eorum, quæ pro-
miserat, attendens, excommunicatos in suam
familiaritatem, & communionem reciperet,
& Ecclesias in eam, quam consueuerat, confu-
sionem traheret. Qua de re graui dolore per-
cussus, quanquam post contempta caelestis regis
beneficia, penè omnis spes correctionis eius no-
bis ablata sit: adhuc tamen animum eius ten-
tandū fore decreuimus, magis cupientes, eum
Apostolica mansuetudine audire, quàm expe-
riri

riri seueritatem. Itaque misimus ei epistolas
 commonitorias, ut meminerit, quid, & cui
 promiserit, ne credat se posse fallere DEVM, cu-
 ius quanto prolixior est patientia, tanto seue-
 rior est, cum iudicare cœperit, ira: neu inho-
 noret DEVM honorantem se, nec potentiam
 suam ad DEI contemptum, & Apostolicam
 tentet extendere contumeliam, sciens, quod su-
 perbis DEVS resistit, humilibus autem dat ^{1. Pet. 5.}
 gratiam.

Præterea misimus ad eum tres religiosos
 viros, suos utique fideles, per quos eum secretò
 monuimus, ut pœnitentiam ageret de sceleri-
 bus suis: quæ quidem horrenda dictu sunt, plu-
 ribus autem nota, & in multis partibus di-
 uulgata, propter quæ eum excommunicari nõ
 solum vsque ad dignam satisfactionem, sed ab
 omni honore Regni absque spe recuperationis
 debere destitui, diuinarum, & humanarum le-
 gum testatur auctoritas.

Postremò, nisi excommunicatos à sua par-
 ticipatione diuideret, nos nihil aliud de eo iu-
 dicare, aut discernere posse, nisi ut separatus ab
 Ecclesia in excommunicatorum consortio fo-

N ret,

ret, cum quibus potius, quàm cum Christo partem habere elegit. Sanè, si nostra monita suscipere, & vitam suam corrigere vellet, DEVM testem inuocauimus, & inuocamus, quantum nos de eius salute, & honore gauderemus, & cum quanta charitate eum in gremium sanctæ Ecclesiæ amplecteremur, utpote eum, qui Princeps populi constitutus, & amplissimi Regni gubernacula tenens, Catholicæ pacis, & iustitiæ defensor esse deberet. Verùm, quãti ipse aut scripta, aut per legatos missa nostra verba fecerit, eius facta declarant. Qui indignè ferens, se à quoquam reprehendi, aut corripì, non solum à perpetratis ad emendationem reuocari non potuit, sed ampliori conscientia sua furore arreptus, non prius cessauit, donec Episcopos panè omnes in Italia, in Teutonicis verò partibus quotquot potuit, circa fidem Christi naufragare fecit: dum eos debitam B. Petro, & Apostolica Sedi obedientiam, & honorem in Domino nostro IESU Christo concessum, abnegare subegit.

Quum igitur iniquitatem eius ad summum prodisse vidimus, pro his causis, videlicet primùm,

mum, quòd ab eorum communione, qui pro sacrilegio, & reatu Simoniaca heresis excommunicati sunt, se abstinere noluit: Deinde, quòd pro criminosis actibus vitæ suæ, pœnitentiam non dico suscipere, sed nec promittere quasi voluit, mentita ea fide, quam in manus legatorum nostrorum promiserat; nec non, quòd corpus Christi, id est, unitatem sanctæ Ecclesiæ scindere non expauit: Pro his, inquam, culpis synodali iudicio eum excommunicauimus, ut quem mites non potuimus, vel seueri ad viam salutis (DEO adiuuante) reuocare valeamus: aut, si, quòd absit, nec districtiōnis quasi censuram pertimuerit, nostra saltem anima negligentia, aut timoris discrimini non succumbat.

Si quis igitur hanc sententiam iniuste, vel irrationabiliter prolatam esse putauerit, si talis est, ut sacris regulis intelligentiæ sensum præbere non velit, nobiscum inde agat, & non quid nos, sed diuina auctoritas doceat, quid decernat, quid consona vox sanctorum Patrum iudicet, patienter audiens acquiescat. Nos tamen, non aestimamus

N 2 quere-

quonquam fidelium, qui Ecclesiastica statuta nouerit, hoc errore teneri, ut non hoc, (et si publicè affirmare non audeat) vel in corde suo rectè factum esse perhibeat. Quamquam et si nos (quod DEVS auertat) non satis graui de causa, aut minus ordinate, eum huiusmodi vinculo ligauerimus, sicut sancti Patres asserunt, non idcirco spernenda esset sententia, sed absolutio cum omni humilitate querenda.

Vos autem dilectissimi, qui iustitiam DEI non pro regia indignatione, non pro aliquo periculo deserere voluistis, fatuitatem eorum, qui de execratione, & mendacio in consummatione parui pendentes, viriliter stete, & confortamini in Domino, scientes, quòd illius partem defenditis, qui insuperabilis Rex, & magnificus triumphator iudicaturus est viuos, & mortuos, reddens unicuique secundum opus suum. De cuius multimoda retributione, & vos certi esse poteritis, si vsq; in finem fideles, & inconcussi in eius veritate perstiteritis. Propter quod & nos incessanter pro vobis rogamus Dominum, ut det vobis virtutem corroborari per Spiritum sanctum in nomine eius, &

Et conuertat cor Regis ad pœnitentiam: ut Et ipse aliquando cognoscat, nos Et vos multò verius amare eum, quàm qui nunc suis iniquitatibus obsequuntur Et fauent. Qui si, DEO inspirante, voluerit resipiscere, quidquid contra nos moliatur, semper tamen nos ad recipiendum eum in sanctam communionem, prout vestra charitas nobis consuluerit, paratos inueniet.

Igitur post excommunicationem, & depositionem Regis, Domini præeunte gratia, multi nobiles & mediocres ad DEVM toto corde conuersi præfatum Regem reliquerunt. Ipsi etiam, qui prius partim regalibus blanditiis, partim terroribus, & minis contra Apostolicam sedem coniurauerant, conuersi postmodum digno in Regem anathemati conscripserunt, mittentes supplices ad Apostolicam Sedem nuncios, ^a epithemium pœnitentiæ postulantes. Quibus misericordiæ discipulus non querens saturari pœnis reorum, gremium sanctæ Ecclesiæ aperuit, & ut in fide Domini solidarentur, consolatorias eis literas misit. Nonnulli verò Episcoporum gementes tantum facinus, ad Apostolicam Sedem discalceatis pedibus venerunt, tam diu inibi perdurantes, quo vsque Dominus Papa misericordiæ manum, & pietatis viscera eis compatiens aperiret.

Multi Regem deserunt.

a Epithemium, penam seu pœnitentiam.

Obserua pœnitentiam quorundam Episcoporum.

Interea Dominus magnum miraculum in Regis & omnium oculis fecit: quo cognito, multi eum reliquerunt. Nam post excommunicationis diem, Paschalis diei solennitate cum regio apparatu, & comitatu pom-

Grande miraculum.

*a Est hic Wil-
helmus Episc.
Traiectensis, de
quo etiam Bruno
de bello Sax.
Lamb. in Chrō.
Langus in
Chronico Citi-
zensi. Et alij
tamen si in no-
nullis variant.*

paticæ multitudinis ad Ecclesiam diuinitus sibi clausam venire nequaquam abhorruit. Iussu itaque Regis quidam Episcopus, si fas est, imò hæreticus & Simoniacus ad Missæ se præparauit officium. Tandem perlecto Euangelio, ex more facturus popularem sermonem^a Pontifex idem pulpitum conscendit. Parum autem de tractatu locutus Euangelico, statim se ad blasphemiam Papæ Gregorij cæco corde, menteque vesana prorupit, quæ pro nimio sui horrore silentio præterire complacuit. Difficile est enim vt, benè sibi conscientium probitatem, obtristantium lingua non mordeat; & iniquorum euadat opprobria, cui est amica iustitia.

*Interitus Wil-
helmi Traiect.*

*Monita ad Re-
gem.*

Veruntamen eadem blasphemia, qualis in oculis Domini fuerit, continuò sequens ultio, si perpendatur, innotescit. Nam Paschalis diei gaudio nondum finito, subito cælum fragore intonuit, in quo ignis descendere cælitus visus est; qui, omnem illam Ecclesiam, omnesq; domos regali receptui præparatas, repente consumpsit, & lætitiã profanorum in mœrorem commutauit. Episcopum verò illum blasphemum subito percussum diuina ultio interemit. Sed antequam vitam penitus exhalaret, ministros suo exitio præparatos, quales essent, compulsus est dicere. *Video me, inquit, igneis loris astrictum tetrīs trahentibus imaginibus ex hac vita cõuelli: sed tamen ite, & dicite Regi, vt flagitium, quod in D E V M, & B. Petrum, eiusq; Vicarium commisit, emendet; ne me præeuntem ad inferi loca sequatur;* Et hæc dicens, exspirauit. Hoc exemplo commoniti, hortamur, obsecramus omnem hominem, qui hæc scripta legerit, vt declinet detrahentium linguas, si mauult consortium habere cum Gregorio in resurrectione vitæ, quàm cum detrahentibus supplicium subire.

Nunc

Nunc hîc ad memoriam redit non minus terribilis damnatio Spirensis Episcopi, qui eâdem die, id est VI. Kal. Martij, imò eâdem hora, subitò, quasi quodam invisibili telo percussus, apud Spiram infirmari cœpit, qua hora & causam eius in Romana Synodo noster Gregorius Papa ventilare incepit. Idem quoque tertia die, id est IV. Kalend. Martij miserabiliter exspiravit, non imparem expertus efficaciam illius sententiæ, qua Petrus Apostolus Ananiam, & Sapphiram damnavit.

Interitus Episcopi Spirensis ad quem est Epist. 18. lib. 6. Regesti Greg. Vocabatur Huz. manus, & patet ex Chronico Bertoldi. Auentinus lib. 5. Vocat Hermannum.

Cùm igitur prædicti Regis conuersionem iam diu, & frustra Principes expectarent, & statum regni periculosius in dies disturbandum, imò sine capite iam penitus destituendum viderent, tandem zelo DEI armati cum legatis Apostolicæ Sedis conuenerunt; & eundem, vt eorum consilio acquiesceret, & respiceret, satis fideliter rogauerunt: alioquin se non vltius communicare, vel obedire protestati sunt. Hac ille necessitate, simulatè quidem, vt postmodum apparuit, se per omnia & consiliis Principum, & præceptis Apostolici Domini obediturum promisit. Erat autem eorum consilium, vt Dominus Apostolicus ad generale colloquium Augustam in Purificatione S. M. A. R. I. Æ tunc proxima veniret: quatenus ibidem caussa eius in audientia totius regni legitimè determinari posset. Ipsi quoque Principes, missa legatione, Dominum Papam ad prædictum diem venire suppliciter rogauerunt; ad quod iter agendum, illum promptissimum, vt subscriptæ eius literæ testantur, inuenerunt. Rex autem contra promissionem suam, contra consilium Principum, hoc ab Apostolico per legatos suos voluit extorquere, ne Augustam veniret, sed, vt cum

Monetur Rex à principibus, & se Pontifici obsequentem præbeat.

Pollicetur e-mendationem; sed simulatè.

Rogatur Pontifex, ut Augustam in Germaniam se conferat.

Annuit Pontifex petitioni Principum.

Obssistit Rex.

ad

Quo consilio.

ad se Romam venire permetteret; ea utique intentione, ut tanto facilius Papam fallere posset, quanto pauciores regni Principes, iam sæpius astutias eius perpessi, discutiendæ eius causæ interessent. Unde & Papa votis eius non annuit, sed, ut Principes rogauerant, ad cōdictum diem venire disposuit, & subsequentes Epistolas Principibus Regni, pro disponendo itinere suo transmissit.

Papa manet in sententia.

GREGORIUS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, ARCHIEPISCO-
pis, Episcopis, Ducibus, Comitibus, nec non maiori-
bus, atque minoribus in regno Teutonicorum
constitutis salutem, & Apostolicam
benedictionem.

Nos indigni, & inutiles Principis Apo-
stolorum serui, statuimus ad vos, divi-
na auxiliante clementia, venire, & postponen-
tes penè omnium fidelium nostrorum auxilia
profectionem nostram maturare, ut VI. Idus
Januarij velimus Mantuæ esse, ea quidem
valde & desiderio, ut fiducia probata spei ve-
stræ quaq; aspera, & si necesse fuerit, ipsam san-
guinis effusionem pro libertate sanctæ Ecclesiæ
& salute Imperij, pura & sincera intentione
subire non dubitemus. Vestri igitur studij sit,
eos de susceptione & seruitio nostro preponere,
quos

**Valida spe.*